

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891. Första Kammaren. N:o 35.

Fredagen den 8 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 1 i denna månad.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 61, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hvad i vissa fall bör iakttagas, då byggnad uppförts utöfver tomtgräns.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:o 5 b och 6 a.

Föredrogos och lades till handlingarna statsutskottets sistlidne dag bordlagda memorial n:o 63, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående utskottets särskilda framställningar dels i utlåtandet n:o 53 i fråga om ändring af vissa §§ i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären samt om höjning af anslaget till bevaringsmanskapets vapenöfningar med flera anslag, dels ock i utlåtandet n:o 54 angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande under gårdagen bordlagda ärenden, nemligen statsutskottets utlåtande och memorial n:is 64—67, bevillningsutskottets betänkanden n:is 20—22, lagutskottets utlåtanden n:is 44—46 samt Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 16.

Vid förnyad föredragning af sammansatta stats- och bankoutskottets nedannämnda, den 6 och 7 i denna månad bordlagda utlåtande och memorial:

n:o 5, i anledning af väckt förslag om öfverlemnande till riksbanken af obligationer, utfärdade af riksgäldskontoret, och

n:o 6, angående anvisande af ersättning till utskottets kansli, biföll kammaren hvad utskottet i berörda utlåtande och memorial hemställt.

*Angående
folkskole-
lärareper-
sonalens
aflöning.*

Föredrogs å nyo sammansatta stats- och lagutskottets den 6 och 7 innevarande maj bordlagda memorial n:o 7, med förslag till sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om vissa punkter i utskottets utlåtande (n:o 4), i anledning af särskilda, rörande folkskolelärarepersonalens aflöningsförhållanden, väckta motioner.

Herr Boström: Ehuru jag delar utskottets uppfattning, att enligt 63 § riksdagsordningen sammanjemkning i frågor sådana som denna bör åstadkommas, kan jag dock ej vara ense med utskottet i det slut, hvartill utskottet kommit. Att göra en sammanjemkning på den basis, utskottet föreslagit, finner jag ej lämpligt, då härigenom statsbidraget till folkskolelärarepersonalen skulle delvis utgå efter en annan princip, än man förut följt. För min del hade jag inom utskottet den åsigt, att om en sammanjemkning skulle åstadkommas, borde den gå i den rigtningen, att man till 100 kronor fixerade ersättningen för kofodret, men att hela ersättningen skulle utgå af kommunens medel utan bidrag af statsmedel. Jag delade visserligen ej den meningen från början, då jag var med om det förslag, med hvilket utskottet först inkom, men jag kan nu ej finna, att en sammanjemkning på den af utskottet föreslagna basis kan vara lämplig, och jag är alldeles öfvertygad om, att kammaren på grund af den i ämnet förda diskussionen ej heller dertill lemnar bifall.

Med anledning af hvad jag här tagit mig friheten yttra får jag yrka afslag på utskottets här framlagda sammanjemkningsförslag.

I detta anförande instämde herr *Stråle*.

Herr Törneblad: I likhet med den föregående talaren hyser jag den uppfattningen, att det hade varit bättre, om sammanjemkning hade kunnat ske på den grund, som han angifvit.

Det var temligen klart, att ett försök till sammanjemkning borde ske, så mycket mera, som detta icke blott var en statsutskottsfråga, utan en fråga, som till följd af de olika motionernas remitterande till olika utskott borde blifva behandlad af sammansatt utskott, i följd hvaraf det ålåg utskottet framför allt att söka uppfylla föreskriften i 63 § riksdagsordningen — kamrarne må nu derom fatta hvilket beslut som helst.

Hvad beträffar det af utskottets ordförande nyss antydda förslaget om sammanjemkning, nemligen att kommunen skulle åläggas att betala 100 kronor, vill jag erinra, att på det sättet skulle vissa kommuner åläggas en högre afgift, än de hade förut, och derfor ansåg sig utskottet ej kunna försöka detta, hvilket jag, som sagt, för min del hade ansett önskligare.

Då man emellertid ville tänka på en sammanjemkning, utgick man från den åsigten, att båda kamrarne hade genom sitt bifall till punkten a) i det första utlåtandet uttalat, att kamrarne önskade en fixering om möjligt af de naturaprestationer, som kunde fixeras; ty kamrarne hafva ingått på att spanmålen skulle utbytas emot penningar. Man antog också i utskottet, att en sådan fixering af kofodret skulle kunna ega rum, men då detta fixerande till 100 kronor icke, såsom jag nyss antydt, kunde ske utan att vissa församlingar derigenom skulle få en högre utgift, ansåg man billigt att staten, om en sådan fixering beslöts, skulle träda emellan, och detta var anledningen till sammanjemkningsförslaget, i synnerhet som utskottet ej hade sig med visshet bekant, om Första Kammarens afslag på punkterna b) och d) var föranledt hufvudsakligen deraf, att kammaren ej önskade någon förändring, eller deraf, att man ansåg att statens bidrag skulle blifva för högt. Dertill kommer också, att det inom utskottet väcktes tal om, huru vida gemensamma voteringar kunde ega rum om punkterna b) och d). Nu är det, som herrarna veta, en ganska krånglig sak att afgöra, när gemensam votering skall ega rum eller icke. För min del är jag lifligt öfvertygad om, att gemensam votering icke kan ega rum om b), enär den innefattar en tydlig lagbestämmelse, och lika öfvertygad är jag derom, som jag, då frågan gälde anslag till folkskoleinspektörerna och deras arvoden, ansåg att det borde ske gemensam votering. Men deremot hvad punkten d) angår, hvilken blott innehåller det utfästa lönetillskottet och vilkoren derfor, anser jag det vara riktigt, att en gemensam votering derom skall ega rum. I alla händelser borde den kunna komma i fråga. Men då det varit mycket olämpligt att votera om punkten d) i sak, men afslå punkten b), tror jag att ett försök till sammanjemkning var så mycket mera berättigadt, som kamrarne då hade tillfälle att bestämdare uttala sig, huru vida de önskade någon förändring af kofodret till fast anslag, och, i sådant fall, huru vida staten skulle träda emellan.

Inom utskottet, såväl som inom afdelningen, der denna fråga främst behandlades, utgick man från den öfvertygelsen, att mycket skulle vinnas genom denna fixering, så att derigenom folkskolelärarepersonalens aföningsförhållanden i sammanhang med den af båda kamrarne redan bifallna punkten c) då skulle blifva någorlunda definitivt ordnade för den närmaste framtiden. Jag tror att, efter den behandling som kofoderfrågan rönt i Andra Kammaren, det skulle leda till ordning och reda i dessa förhållanden, om man kunde få någonting bestämdt i sådant syfte, som här framställes, och då var det utskottets skyldighet att framkomma med sammanjemkningsförslag, derom kamrarne nu må fatta det beslut, de vilja.

Angående
folkskole-
lärareper-
sonalens
aflöning.
(Forts.)

Angående
folkskole-
lärareper-
sonalens
aflöning.
(Forts.)

Skulle kamrarna nu afslå, så återstår enligt mitt förmenande blott att anmäla, att frågan om punkten b) och möjligen äfven om punkten d) har förfallit och sedan hemställa till kamrarna, att det belopp, hvarmed anslaget af Första Kammaren ansågs böra förhöjas, nemligen 25,000 kronor, måtte tilläggas till det nuvarande statsanslaget för att motsvara de ökade utgifterna i punkten c).

Jag vill ej ingå i någon särskild debatt härom, utan har blott velat framlägga skälen för utskottets sammanjemkningsförslag och tillåter mig yrka bifall till detsamma — naturligtvis oförändradt.

Herr Casparsson: Så vidt jag kan erinra mig, har praxis alltid varit den, att när i fråga om lagförändringar den ena kammaren afslagit en förändring, så har också frågan dermed ansetts fallen. Af denna anledning har jag ansett att en sammanjemkning i denna fråga ej bör kunna ega rum.

Den sammanjemkning, som man emellertid här försökt, synes mig ej lycklig, och på samma skäl, som utskottets ordförande nyss andragit, får jag yrka afslag å densamma. Jag vill särskildt fästa uppmärksamheten på, att den ifrågavarande punktens formulering är synnerligen grunlig, och för min del har jag, trots upprepade genomläsningar af densamma, ej förmått fatta hvad dess mening egentligen är. För öfrigt äro nu gällande bestämmelser om »kofodret» sådana, att de väl behöfva omredigeras. Man befinner sig visserligen genom frågans egen natur på det pecorala området, men jag tror, att nu gällande bestämmelser i detta afseende gå längre, än ämnets beskaffenhet ovilkorligen kräfver. Jag ber att i detta afseende få citera: »äfvenledes bör åt honom eller henne anskaffas sommarbete och vinterföda för en ko» etc. Jag tror verkligen, att sådana bestämmelser kunna tåla vid en omredigering.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan.

Herr Gilljam: Jag skall också bedja att få förena mig i reservanternas yrkande på afslag. Det ifrågavarande sammanjemkningsförslaget synes ej heller mig rätt lyckligt. Om jag får antaga, att kammarens förra beslut i någon mån föranleddes af den framställning jag gjorde, vill jag erinra om, att jag yrkade på, att nu gällande bestämmelse om kofoder icke skulle tagas bort, åtminstone ej förr än efter en närmare utredning. Utskottet har föreslagit, att bestämmelsen om kofoders utgående in natura skall borttagas. Jag yrkade än bestämdare på, att staten ej i någon mån skall bidra till ersättning för detta kofoder. Utskottet föreslår, att staten i detta afseende skall bidra med $\frac{1}{3}$.

Den ärade talaren på stockholmsbänken talade om att ordning och reda skulle vinnas genom ett antagande af utskottets nu föreliggande förslag. De gällande bestämmelserna om folkskololärarepersonalens aflöning äro ganska invecklade, och man behöfver studera dem rätt bra, innan man kommer underfund med dem. Men här skulle vi derjemte, synes mig, få en viss oordning och oreda, om staten i allmänhet skulle bidra med $\frac{2}{3}$ af de kontanta lönebeloppen, men i afseende å kofodret statsbidraget

skulle utgå med endast $\frac{1}{3}$. För öfrigt vill jag erinra om, att här icke varit det minsta tal om att minska folkskolelärares och lärarinnornas löneförmåner. Alldeles icke, blott fråga om att afväga statens och kommunens inbördes bidrag till deras aflöning. När man tänker på hvilken stor mängd dessa lärare och lärarinnor utgöra och till hvilka betydande belopp aflöningarne uppgå, torde det vara stora skäl att iakttaga nödig försigtighet. Jag anser, att för närvarande den rätta proportionen mellan statens och kommunens bidrag är träffad, då staten betalar $\frac{2}{3}$ af den kontanta lönen, och denna proportion böra vi hålla fast vid så mycket som möjligt. Ty derigenom har staten tillfälle att erhålla en viss garanti för att å ena sidan inga andra framställningar om löneförbättringar göras, än sådana som äro af skäl och behof påkallade, så länge nemligen församlingen sjelf erfar det känbara inflytandet af denna ökning, men å andra sidan har staten genom sitt bidrag gjort det möjligt för församlingarne att, när löneförhöjningar verkligen äro af nöden, kunna vidtaga sådana utan att det kännas allt för tungt.

På grund af hvad jag nu anfört och i likhet med reservanterna yrkar jag afslag å utskottets framställning, i följd hvaraf kammaren skulle vidblifva sitt förut fattade beslut.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr vice talmannen i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande memorial hemställt samt vidare på afslag derå, och förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Spänberg* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad sammansatta stats- och lagutskottet hemställt i memorialet n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—24;

Nej—83.

Vid förnyad föredragning af sammansatta stats-, banko- och lagutskottets den 6 och 7 i denna månad bordlagda memorial n:o 8,

angående anvisande af ersättning till utskottets sekreterare, biföll Kammaren hvad utskottet i memorialet hemställt.

Herr vice talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 6 och 7 innevarande maj bordlagda memorial n:o 18, i anledning af återremiss utaf 2 punkten i utskottets betänkande n:o 2 angående stämpelafgiften.

*Om stämpel
å utdrag af
protokoll an-
gående lag-
fart i vissa
fall.*

Herr Unger: Denna fråga kan visserligen synas herrarna obetydlig, men det oaktadt anhåller jag om några minuters uppmärksamhet för densamma; den är dock af betydelse i det afseendet, att den af bevillningsutskottet föreslagna lagstiftningen leder till de orimligaste konsekvenser. Derför torde det vara skäl att göra rättelser deri. Nu gällande stadganden om stämpelafgiften nämna bland handlingar, som äro fria från stämpel: »protokoll angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der icke taxeringsvärdet å egendomen *i dess helhet* uppgår till 1,000 kronor».

Derutaf följer, att om t. ex. en person ensam ärfvt en egendom värd 900 kronor, är han fri från erläggande af stämpelpapper, ty egendomens värde i dess helhet går ej upp till 1,000 kronor, men om fem personer gemensamt ärfva en fastighet värd 1,000 kronor och sålunda få fast egendom för blott 200 kronor vardera, skola de, derför att egendomen *i dess helhet* uppgick till 1,000 kronor, betala stämpel. Alltså, den som fått egendom för 900 kronor, är fri från stämpelafgifts erläggande, men den, som erhållit egendom för endast 200 kronor, han skall betala stämpel. Detta är ju en orimlighet.

Nu har motionären härutinnan föreslagit ändring, som utskottet har gått tillmötes så till vida, att lagfartssökanden skulle vara fri från erläggande af stämpel i det fall, att hans lott i egendomen ej uppginge till 300 kronor. Men det blir orimligt äfven det. Om t. ex. 3 personer ärfva en egendom värd 1,000 kronor, få de hvar för sig betala stämpelafgift, men den, som ensam ärfvt egendom för 900 kronor, han är fri derifrån fortfarande.

Ingen kan väl vilja, att ett sådant lagstadgande bibehålles. Också ser man, huru förvånad allmänheten ofta blir häröfver. Man får höra sådana yttranden som: »Hans egendom är värd 900 kronor och han slipper betala stämpelpapper — min är bara värd 300 kronor, men jag får betala.»

Meningen från början var väl, att stämpel skulle betalas först när egendom, *med hvilken det lagfors*, vore värd 1,000 kronor. Ty en persons förmåga att betala upphjelpes väl icke derigenom, att

hans syskon också ärft egendom, då han för egen del ej ärft mer än för 300 kronor.

För min del finner jag alltså skäl att bifalla herr Cavallis reservation enligt hvilken detta stadgande skulle lyda sålunda: »protokoll angående lagfart å fång till fast egendom genom gifträtt eller arf, der taxeringsvärdet å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor.»

Om stämpel å utdrag af protokoll angående lagfart i vissa fall.
(Forts.)

Herr friherre Barnekow: Då denna fråga förra gången behandlades af kammaren, var jag icke närvarande och vet således icke hvad som då yttrades derom. Men jag var närvarande i utskottet vid frågans sista behandling, och då tyckte man att, om kammaren nu skulle antaga herr Cavallis reservation, kunde man icke förstå, hvarför ej kammaren genast antog motionärens förslag, ty herr Cavallis reservation och motionärens förslag äro enligt min mening temligen lika. Ock hvartill skulle då återremissen egentligen gagna? Detta var utskottets uppfattning. Vidare hade man den uppfattningen, att det var mycket svårt, ty stämpelafgiften afsåg ej att granska hvad hvarje person egde. Det kan ju nemligen hända, att det fins en person, som eger en fastighet på 3,000—4,000 kronor och dessutom är rik. Denna skulle vara befriad från stämpelafgift, om egaren hade 3—4 barn. Om han t. ex. hade 12 barn, skulle en egendom på 12,000 kronor vara fri. Då skulle följdén blifva, att det skulle bero på, om den, som ärver, vore rik eller fattig. Men denna princip ville utskottet ej hafva uttalad. Af dessa skäl ansåg utskottet sig icke kunna gå så långt som den ärade reservanten. Jag får därför yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Cavalli: Utskottet har enligt min åsigt icke riktigt förfarit. Vid föregående tillfälle, då denna fråga förevar, var det endast *en*, som här i kammaren framstälde ett annat yrkande än bifall till motionen. Utskottet hade därför bort tillstyrka densamma, men när utskottet icke gjorde det, har jag reserverat mig mot dess beslut. Emot friherre Barnekow vill jag erinra, att det fins en skillnad emellan mitt och motionärens förslag, i det att jag valt ett uttryckssätt, som är tydligare.

Utskottets förslag är icke tilltalande. Vill man icke göra denna enkla gärd åt rättvisan, så kan man hellre afslå motionen än att taga till en sådan halfmesyr, som utskottet valt och hvilken ej är synnerligen lyckligt funnen. Jag yrkar bifall till min reservation.

Herr Claëson: För min del är jag icke heller nöjd med utskottets förslag, d. v. s. den dualism, som utskottet infört, då det säger, att befrielse skall ega rum dels på den grund, att fastigheten ej uppgår till 1,000 kronor, dels därför, att hvarje lott är mindre än 300 kronor. Detta synes mig oegentligt. Men då å andra sidan detta senare alternativ går i den riktning, som jag, då frågan sist var före, ansåg vara den rätta, och derjemte den deri ifråga-

*Om stämpel
å utdrag af
protokoll an-
gående lag-
fart i vissa
fall.*

(Forts.)

sätta befrielsen skulle tillgodokomma många af min domsagas invånare, som nu gå miste om densamma, vill jag icke motsätta mig utskottets hemställan, utan yrkar bifall dertill. Detta gör jag af två skäl. Det första är det, att jag verkligen anser, att herr Cavallis förslag går alldeles för långt i fråga om befrielse från skatt i ett undantagsfall, der en så utsträckt befrielse icke låter sig rätt väl försvara. Det andra skälet är, att frågan utan tvifvel nu skulle falla, om Första Kammaren antog förstnämnda förslag, då ingen enda af Andra Kammarens ledamöter i utskottet biträdt detsamma.

Herr Hasselrot: För min del ber jag att få yrka bifall till reservationen. Jag tror, att den grundsats, som reservationen framhåller, i sin helhet redan finnes bestämd i det föreliggande stadgandet i nu gällande lag, nemligen att den i fråga varande stämpelbeskattningen skall se till värdet af den egendom, som lagfares. Det är en väsentlig skilnad mellan att beskatta en bouppteckning och att beskatta den åtgärd, som afser att lagfara en bestämd fastighetslott. I ena fallet beskattas den behållna inkomsten, i andra fallet är det en beskattning af den egendom, som lagfares. Det är mycket möjligt och mer än vanligt, att den egendom, som på detta sätt vid lagfarten beskattas, faktiskt icke utgör någon tillgång, emedan boets skulder öfverstiga samtliga tillgångarne; och det oaktadt skall arftagaren vidkännas denna rätt dryga utgift. Jag tror, att den i reservationen föreslagna och af herr Unger förordade principen är riktig, d. v. s. att man vid bestämmandet af denna stämpelafgift fäster afseende vid den, som skall betala densamma, och icke vid sterbhuset i sin helhet. Motionen uttalar icke denna grundsats så tydligt, och därför var en återremiss nödvändig, men svaret på återremissen hade enligt min åsigt rätteligen varit att jemka motionens ordalag till det förslag, herr Cavalli i reservationen framställt. Jag vill derjemte tillägga, att det befintliga stadgandet redan af flere domare tolkas på ett sätt, som öfverensstämmer med reservationen. Redan i denna omständighet ser jag ett starkt skäl att gifva en tydlig bestämmelse om hvad man menar. Jag får på dessa grunder yrka bifall till reservationen.

Herr Reuterswärd: Då kamrarne stannat i olika beslut rörande en fråga sådan som denna, der meningarne äro så olika, är det naturligt, att ett sammanjemkningsförslag, som från utskottet inkommit, icke kan vara alla till lags. Somliga tycka, att det säger för mycket, andra för litet. När utskottet förehade denna fråga till ompröfning, sökte vi göra oss reda för, hvad som yrkats i de särskilda kamrarne. Så vidt jag kan påminna mig om diskussionen här, yttrade en af våra äldre domare, att han tyckte det vara mycket hårdt, om t. ex. en, som fått 30—40 kronors arf, skulle betala stämpelafgift på 2 kronor, som således utgjorde ganska betydlig procent af arvet. Deremot ansåg man att, om arfslotten bestämdes, såsom skett, till minst 300 kronor, dessa 2 kronor icke vore någon obillig beskattning, så vida man ej ville helt och hållet

borttaga denna afgift. Jag är icke någon synnerlig beundrare af stämpelskatter, ty de falla mycket ojemnt, men så länge man vill bibehålla dem i fall sådana som dessa, är det svårt att bestämma gränsen annorlunda än utskottet föreslagit. Så vidt jag kan erinra mig, var det inom Andra Kammaren, som man icke ville gå längre, och om herrarne ej önska att få gemensam votering, hvilket jag tror skulle bli följdén, så bör utskottets förslag antagas. Man har ju deri bibehållit samma gräns som förut, men endast velat bereda en eftergift eller lindring åt dem, hvilkas arfslott i boet är så obetydlig, att den icke uppgår till 300 kronor. Jag håller icke strängt på denna fråga, ty jag anser, att man gjort den större än den förtjenar. Det är väl icke sagdt, att den, som ärft en fastighetsandel på 300 kronor, i boet fått ärfva endast detta. Han kan ju dessutom fått ärfva denna summa mångfaldiga gånger om, och icke kan man då säga, att billigheten fordrar, att han skall få en dylik eftergift. Jag tror, att utskottet funnit en medelväg, som borde kunna i det närmaste tillfredsställa de olika åsigterna inom kamrarna, hvarför jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

*Om stämpel
å utdrag af
protokoll an-
gående lag-
fart i vissa
fall.
(Forts.)*

Herr Hasselrot: Endast ett par ord. Om det vore så, som den siste ärade talaren sade, att denna stämpel endast skulle ifrågakomma, då arfslotten utgjorde 300 kronor, skulle jag icke hafva något emot utskottets förslag, men det är icke så lyckligt, utan det är, då *taxeringsvärdet* å den lagfarna fastigheten uppgår till 300 kronor, äfven om, såsom det i de flesta fall förekommer, fastigheten är belastad med in-teckningar eller andra skulder. Det vanliga är, att dessa små egendomslotter icke för arftagaren medföra någon faktisk tillgång, men denne måste likväl lagfara dem för att kunna sälja dem. Och då blir denna afgift en i min tanke obillig skatt, som staten uttager af honom. Jag tror icke, att detta är rätt. — Derjemte vill jag tillägga, att den förste talarens förmodan, att den föreslagna nedsättningen skulle uppgå till ungefär 15,000 kronor, synes mig vara alldeles orimlig. Ej ens en åttandedel af lagfarterna skulle häraf komma att beröras. Denna lindring skulle således ej gå till mer än några tusen kronor. Jag yrkar fortfarande bifall till reservationen.

Herr Cavalli: Med anledning af herr Reuterswårds yttrande, vill jag endast erinra, att utskottet icke hade att verkställa en sammanjemkning mellan olika beslut. Det var en återremiss och således icke någon sammanjemkning. Icke heller tror jag, att man behöfver befara gemensam votering i denna sak, ty då frågan gäller att bespara de mindre bemedlade en utgift, torde Andra Kammaren biträda min reservation, hvarom jag har anledning tro att yrkande der framställes.

Herr Unger: Om det vore så, som herr Reuterswård förmenade, att det vore en bestämd summa, der stämpelafgift skulle börja betalas, ginge det väl an, och då skulle man kunna tvista om 1,000 eller 300 kronor. Men nu är det beroende på, huru myc-

Om stämpel å
utdrag af
protokoll ang.
lagfart i
vissa fall.
(Forts.)

ket fastigheten i sin helhet utgör. Och det är detta, som leder till den inkonseqvens, jag omnämnt. Emot friherre Barnekow vill jag än ytterligare betona, att det är en väsentlig skillnad mellan motionärens förslag och herr Cavallis reservation. Då motionären föreslår, att hvarje arfslott skulle gå till 1,000 kronor, för att det skulle betalas stämpelafgift, skulle följderna deraf blifva att, der den ena ärfver 200 kronor, den andra 1,000 kronor, den tredje 5,000 kronor o. s. v., skulle det icke blifva stämpelafgift på fastigheten å 5,000 kronor, derför att det fans någon arfslott, som var mindre än 1,000 kronor. Detta är förebyggt genom herr Cavallis reservation, då han föreslår, såsom förutsättning för frihet från stämpelafgift, att *taxeringsvärdet å den egendom, hvarå lagfart sökes*, icke uppgår till 1,000 kronor. Jag yrkar bifall till reservationen.

Detta skulle naturligtvis till någon ringa del minska statsinkomsterna. Alla dessa afgifter genom stämpel å lagfartsprotokoll rörande fång till fast egendom genom arf eller giftorätt uppgå till omkring 30,000 kronor. Nu skulle ju i alla fall en stor del häraf kvarstå, nemligen för alla fastigheter öfver 1,000 kronors taxeringsvärde samt för lagfartsbevisen, så att minskningen blefve väl kanske högst 15,000 kronor.

Utskottet har jämfört detta med stämpelafgift för bouppteckningar, men dermed har det icke någon jämförelsepunkt. Bouppteckningar karteras nemligen efter behållningen, hvilket dessutom är en beskattning å enskild handling, som till domstol ingifves, hvaremot detta afser utgående expeditioner.

Man säger äfven, att det skulle vara orimligt, att en egendom på 20,000 kronor kunde gå i arf utan att den der stämpeln på 2 kronor betalades. Nå, hvad skulle väl det göra? Egendomen har ju redan, om behållning funnits, beskattats genom stämpel å bouppteckningen.

Det skulle enligt min uppfattning ej kunna annat än bringa reda och rättvisa i förhållandena, om man antog herr Cavallis reservation.

Jag vill dessutom fästa uppmärksamheten derpå, att före år 1875 ålåg det ej någon att lagfåra med sådana fång, som här äro i fråga, hvadan arftagaren derförut ej hade någon utgift alls i detta afseende, vare sig egendomen var stor eller liten. Detta har tillkommit efter år 1875, och jag anser det ej vara skäl att i vidsträcktare mån, än herr Cavallis reservation föranleder, belasta arftagare med en utgift, som kan vara tung nog för den, som fått en liten arfslott.

Jag yrkar derför bifall till herr Cavallis reservation.

Herr af Burén. Jag ber få meddela, att jag inom utskottet biträdt herr Cavallis reservation, till hvilken jag således anhåller att få yrka bifall.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jemlikt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föreliggande memorial hemställt samt vidare

derpå, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla det förslag, som innefattades i den vid memorialet fogade reservation; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

*Om stämpel å
utdrag af
protokoll ang.
lagfart i
vissa fall.
(Forts.)*

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 6 och 7 i denna månad bordlagda betänkande n:o 19, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag om införande af progressiv arfskatt, biföll kammaren utskottets i nämnda betänkande gjorda hemställan.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 5 och 6 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 10 a. i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående pensioner dels för t. f. presidenten C. F. Wærn och dels för kanslisten O. F. Ulff samt kammarskrifvarne G. A. Lindberg och M. Lund.

Mom. a.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham. Jag står visserligen icke antecknad såsom reservant mot utskottets hemställan, men det är ett rent förbiseende.

Jag har inom statsutskottet röstat för Kongl. Maj:ts förslag i fråga om pension åt presidenten Wærn. Jag behöfver säkerligen icke här i kammaren mycket framhålla presidenten Wærns förtjenster i alla riktningar. Vi veta alla, huru ytterst samvetsgrann och arbetsam han städse varit i allt som rört hans område, handel och näringar. Behöfde man en upplysning, visste man hvar den stod att finna! Pågick en diskussion och man behöfde fakta och siffror, och Wærn begärde ordet, så visste man, att nu får man siffror och fakta, och ingen bjöd till att vederlägga honom! Denna samvetsgrannhet, som han alltid ådagalagt under de fem och tjugu år, det nya statsskicket räckt, ådagalade han redan förut under det gamla statsskicket. Och detta är icke ensamt hans förtjenst, utan samma arbetskraft har han visat i allt, som rört de uppdrag han fått.

Att nu denna plats är tillförordnad är sannerligen en tillfällighet, och att han icke innehaft den tillräckligt länge beror på förhållanden som vi alla känna men som ej kan räknas Wærn till fel. Derfor begär ej heller Kongl. Maj:t full pension, men hvad Kongl. Maj:t begärt, är icke mer än jag tror att Riksdagen bör bevilja.

Jag anhåller således, att kammaren ville bifalla Kongl. Maj:ts proposition om pension åt presidenten Wærn.

*Pension åt
t. f. presi-
denten C. F.
Wærn.*

*Pension åt
kammarskrif-
varen G. A.
Lindberg.
(Forts.)*

Utskottet uppgifver, att kamreraren Lindberg skulle haft 3,500 kronor i lön och 700 kronor i tjänstgöringspenningar. Denna utskottets uppgift är icke fullt riktig. Under riksdagen, då det är en sådan brådska, är det gerna ursäktligt, att utskottet tagit miste här. Förhållandet är emellertid, att ifrågakvarande tjänsteman på grund af ett kongl. bref af den 19 mars 1888 uppburit till fullo samma aflöning som för motsvarande befattning i de reglerade verken, d. v. s. han har haft en aflöning, som motsvarade 3,000 kr. i lön och två ålderstillägg eller tillhoppa 4,000 kr. samt tjänstgöringspenningar 1,500 kr. Och vid alla de tillfällen, då tjänsten blifvit indragen, har man tillsett, att innehafvaren till följd deraf icke lidit någon förlust i sina förut varande inkomster, med undantag af tjänstgöringspenningarne, på hvilka han naturligtvis icke kan göra anspråk, ehuru äfven det är hårdt för honom. Ty en person vid 60 år kan dock icke skaffa sig någon ny sysselsättning, utan måste nöja sig med hvad som anvisas honom! Den befattning, Lindberg innehafvt, är dessutom så ytterst trägen; han har nemligen haft statistiken om hand i kommerskollegium. Och om det en och annan gång uttalats missnöje med denna statistik, så har felet icke berott på honom, han har följt de gifna formulären och gjort det med otroligt arbete. Jag har sjelf haft tillfälle, då jag om somrarne bott i Växholm, der han då också bodde, att se hvilket verkligt släpgöra han nedlagt derpå och huru han arbetat mer än de fleste andra tjänstemän. Till följd deraf har också hans helse blifvit mycket försämrad. Att då nu vid 60 år nödgas, oaktadt embetsverket uttalat sin belåtenhet med hans arbete, lemna sin befattning och afstå en så stor del af sina inkomster, hvarigenom jag befarar, att han blir bragt i yttersta trångmål för försörjningen af en ganska talrik familj, det är hårdt, och så har Riksdagen icke förut handlat med andra tjänstemän, då det varit fråga om löneregleringar; och jag förmodar, att åtminstone icke denna kammare skall vilja visa en dylik hårdhet mot en tjänsteman, som under så lång tid pligtroget fullgjort sina åligganden. Det är därför jag, herr talman, vågar anhålla, att denna kammare, med afslag på utskottets hemställan i mom., c i hvad den skiljer sig från Kongl. Majts proposition i ämnet, behagade bifalla denna proposition oförändrad. Beloppet, det gäller, är icke mer än 500 kronor. Utskottet har prutat af från 2,200 kr. till 1,700; dessa 500 kr. äro icke någon stor sak för statskassan, men för denne stackars tjänsteman är det en ganska afsevärd summa.

Herr von Hedenberg: Efter det synnerligen behjertansvärda anförande, som den siste ärade talaren afgifvit, skulle ju en hel del tjänstemän som hafva betydligt lägre pensioner än det nu är fråga om, kunna hafva förhoppning, att *Riksdagen* också skulle behjerta deras ställning. Jag fäster mig särskildt vid alla dessa kaptener, majorer och öfverstelöjtnanter som hafva detta eller lägre belopp. De skulle således efter detta kunna anse sig berättigade till förhöjd pension, i fall Riksdagen nu visade sig hylla en sådan princip, hvilket jag dock icke kan tro skall blifva fallet.

Jag vill fästa uppmärksamheten på att detta pensionsbelopp icke såsom den nyss beviljade pensionen blifvit från början nedsatt, utan nedsättningen har skett inom utskottet och detta genom ledamöternas samstämmade beslut. Jag tror således icke, att, äfven om kammaren nu frångår hvad utskottet föreslagit, resultatet rimligen kan blifva något annat. Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag, och anser att detta är grundadt på billighetsskäl.

*Pension åt
kammarskrif-
varen G. N.
Lindberg.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i det nu föredragna momentet hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från hvad Kongl. Maj:t i förevarande hauseende föreslagit, måtte bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag utan förändring; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. d.

Herr statsrådet Groll: I afseende å t. f. kammarförvandten Lund äro förhållandena mutatis mutandis lika med dem som gälde i afseende å kamreraren Lindberg. Kammarförvandten Lund bestrider nemligen en tjänst af den grad, som i andra embetsverk betingar en lön af 2,800 kronor och i tjänstgöringspenningar 1,200, tillhoppa 4,000 kronor. Kongl. Maj:t har därför beräknat för Lund en pension motsvarande lörens fulla belopp, 2,800 kronor; och, som kammarförvandten Lund sjelf är berättigad till en pension från civilstatens pensionsinrättning af 1,200 kronor, går Kongl. Maj:ts proposition ut på en fyllnadspension af 1,600 kronor.

Statsutskottet har emellertid, på enahanda grunder som i afseende å kamreraren Lindberg, hemställt, att fyllnadspensionen skulle bestämmas till 1,000 kronor, således till 600 kronor mindre än Kongl. Maj:t begärt.

Förhållandena i båda pensionsfrågorna äro nästan alldeles lika. Kammarförvandten Lund har under större delen af sin tjänstetid såsom kammarförvandt, eller under hela tiden kan jag säga, utom sista året icke uppburit fullt den lön, som med motsvarande befattning i annat regleradt embetsverk är förenad, och i fall statsutskottets hemställan bifölls, skulle han således för framtiden lida en minskning, som jag föreställer mig att kammaren, då den bifallit Kongl. Maj:ts proposition i fråga om kamreraren Lindberg, finner lika litet befogad i afseende å kammarförvandten Lund.

Herr Samzelius: På sätt herr statsrådet och chefen för civildepartementet öfvermålt, är förhållandet i det allra närmaste lika i afseende å Lindberg och Lund. Dock ställer sig förhållandet något förmånligare för Lund. Han är nemligen något äldre och har varit i statens tjänst längre än Lindberg. Han inträdde i statens tjänst år 1852, och har således, när han skall upphöra att

*Pension åt
kammarskrif-
varen
M. Lund.*

*Pension åt
kammarskrif-
varen
M. Lund.
(Forts.)*

tjenstgöra, eller år 1892, varit jemnt 40 år i statens tjenst. Fyratio år i statens tjenst är ganka mycket och, innan de sista pensionsregleringarne vidtogos, berättigade detta till pension till lörens fulla belopp eller viss procent deraf.

Här har af statsutskottet blifvit begånget enahanda misstag som i förra fallet. Utskottet säger, att Lund åtnjutit 2,200 kronor i lön och 440 kronor i tjenstgöringspenningar. Så är icke förhållandet. Kammarförvandens lön var ursprungligen 2,200 kronor. Dertill beviljades af Riksdagen ett dyrtidstillägg af 20 procent, således 440 kronor. Dessa penningar voro ej tjenstgöringspenningar, utan dyrtidstillägg att läggas till lönen.

På samma sätt, som i fråga om kamreraren, har lönen blifvit reglerad genom förenämnda kongl. bref, så att denne tjensteman enligt ett af vederbörande tjensteman i kommerskollegium afgifvet intyg, som jag håller här i handen, nu uppbär 1,800 kronor i lön, 1,000 kronor i ålderstillägg och 1,200 kronor i tjenstgöringspenningar, eller tillhopa 4,000 kronor. Enligt de grunder, som blifvit bestämda för pensionering inom de reglerade verken, skulle hans pension utgöra 2,800 kronor. Samma sparsamhetsanda, som i förra fallet, har visats jemväl i detta, såsom jag tror, på grund af det misstag, statsutskottet gör i fråga om Lunds aföningsförmåner. Det har föreslagits, att pensionsbeloppet skulle sättas till endast 1,000 kronor, således 600 kronor mindre, än hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

För en tjensteman, som oförvitligt tjenstgjort 40 år i statens tjenst och utan eget förvållande nödgas lemna tjensten, därför att den icke längre skall finnas, är verkligen hvad utskottet föreslagit ganska hårdt. I öfverensstämmelse med den välvilja, kammaren visat kamreraren Lindberg, hoppas jag att kammaren behjertar äfven Lunds ställning; och yrkar jag, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan i denna punkt, i hvad den skiljer sig från Kongl. Maj:ts proposition, behagade bifalla Kongl. Maj:ts proposition i ämnet *oförändrad*.

Herr von Hedenberg: Ehuru jag visserligen icke kan erkänna, att statsutskottet har gjort något misstag — såsom den siste talaren behagade uttrycka sig — ty utskottet har med all samvetsgranhet och till och med lika ömhjertadt som denne talare behandlat dessa frågor, kan jag dock icke efter senaste votering hoppas och skulle knappast anse korrekt, att denna utskottets proposition bifölles, men från formel sida anhåller jag dock om bifall till densamma

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föreliggande moment hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit, skulle bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag utan förändring; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 5 och 6 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 62, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående pensioner åt föreståndaren för landbruksinstitutet vid Ultuna F. G. Norström och föreståndaren för institutets agrikulturkemiska försöksanstalt m. m. H. A. von Post.

Mom. a.

Herr Casparsson: Ehuru endast den första punkten är föredragen, så, när statsutskottet i sin motivering har behandlat begge punkterna i sammanhang, anhåller jag att i mitt anförande få på en gång beröra både punkten a) och punkten b).

Utskottet har såsom skäl för nedsättning af förevarande pensioner utgått från den förutsättning, att af de lönebelopp, som ifrågavarande personer åtnjuta, $\frac{2}{3}$ skulle kunna anses utgöra lön och $\frac{1}{3}$ tjänstgöringspenningar. Denna förutsättning hvilat, för att använda ett mildt parlamentariskt uttryck, helt och hållet på en *fiktion*. Så är icke och så har icke varit förhållandet. Dessa lönebelopp fastställdes, om jag icke minnes mycket orätt, redan på 1850-talet, då uppdelning i lön och tjänstgöringspenningar ännu icke var uppfunnen. Förutsättningen är således fullkomligt oriktig. Derjemte vill jag fästa uppmärksamheten på, att i de ifrågavarande personernas löneförmåner ingår äfven fri bostad och vedbrand. Jag antager, att dessa förmåner kunna uppskattas för föreståndaren Norström till 1,000 kronor och för professor von Post till 800 kronor. Läger man nu dessa löneförmåner till den kontanta lönen, skulle ifrågavarande pension för såväl Norström som von Post utgöra endast 45 procent af de löneförmåner, de för närvarande åtnjuta. Vill jag ej inräkna dessa särskilda löneförmåner, utgöra i alla fall de af utskottet föreslagna pensionsbeloppen, för föreståndaren Norström 54 procent och för professorn von Post 55 procent af deras kontanta löner. En så låg beräkning af pension tror jag ingentades har tillämpats.

Vidare anför utskottet, såsom skäl för nedsättningen af pensionen för professorn von Post, att han blott under 32 år varit i statens tjänst, då deremot lärare vid de allmänna läroverken ej äro berättigade till pension förr än de tjenat staten i 40 år. Dervid vill jag erinra om en vigtig omständighet. Lärarne vid de allmänna läroverken åtnjuta ferier, jag vet icke bestämdt huru lång tid, men jag tror under 3 å 4 månader årligen. Lärarne vid Ultuna landbruksinstitut hafva icke vidare ferier än 3 å 4 veckor vid jul och 14 dagar vid midsommar. Jemförelsen med elementarlärarne har således i detta fall icke full tillämplighet.

Hvad särskildt professorn von Post beträffar, anhåller jag att i egenskap af en f. d. elev få intyga det osparda nit och den osparda möda han alltid visat i utöfvandet af sin lärarebefattning. Och det intresse han förstod att ingifva sina lärjungar var så stort, att man sedermera måste söka förhindra att studiet af kemien vid Ultuna landbruksinstitut toge så lång tid, att det icke allt för myc-

*Pension
åt före-
ståndaren för
Ultuna landt-
bruksinstitut
F. G. Nor-
ström.*

*Pension
åt före-
ståndaren för
Ultuna landt-
bruksinstitut
F. G. Nor-
ström.
(Forts.)*

ket inkräktade på de andra läroämnena. Den som gaf impulsen till detta intresse var von Post. Jag är fullt öfvertygad om, att alla hans talrika elever, som finnas spridda i Sverige, Norge och Finland, kunna intyga, att, i fråga om ospardt nit och ospard möda, har han få sina likar. Det är af dessa orsaker, som jag kommer att rösta på bifall till Kongl. Maj:ts proposition i båda de ifrågasvarande punkterna. Då nu endast punkten *a*) är föredragen, anhåller jag få yrka bifall till propositionen i denna del.

Herr Tamm, Hugo: Ej heller jag har deltagit i utskottets behandling af någon af dessa pensionfrågor. Hade jag det gjort, skulle jag i föreliggande fall bestämdt afgifvit min reservation, och det på den enkla grund, att jag sjelf haft tillfälle se, huru dessa två personer under de för Ultuna landbruksinstitut ytterst vidriga förhållandena och svåra ekonomiska omständigheterna hafva sökt och äfven lyckats uppehålla institutet, så godt som möjligt varit. Då jag vet, att båda äro väl förtjente och behöfvande, anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr statsrådet Groll: Såsom den näst siste ärade talaren nämnde, har Norström utom sin kontanta lön, 5,000 kronor, äfven åtnjutit förmånen af fri bostad och vedbrand, hvilken kan uppskattas till ungefär 1,000 kronor. Sålunda uppgå hans aflöningsförmåner till sammanlagdt omkring 6,000 kronor. Norströms lärarebefattning är i det närmaste likställd med en lektors- eller rektorsbefattning. Men derjemte har hans innehafvande beställning medfört åtskilliga andra förpligtelser. Norström har nemligen tillika varit förvaltare af jordegendomen, och jag tror, att man allmänt erkänner, att han med hänsyn till egendomens tillgångar fullgjort detta värf på ett utmärkt sätt. Nu är förhållandet, att en lektor, som har en lön af 4,500 kronor, är berättigad till pension till belopp af 3,600 kronor. Således torde föreståndaren för Ultuna landbruksinstitut redan i sin egenskap af lärare kunna hafva att påräkna pension med minst 3,600 kronor. Men derjemte bör han väl kunna påräkna någon pension för sitt öfriga sysslande och, om denna sättes till 400 kronor, erhålles det belopp, som Kongl. Maj:t begärt, nemligen 4,000 kronor. Jag föreställer mig därför att kammaren icke kan anses gå öfver en rimlig gräns, om den skulle bifalla Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Hvad vidare beträffar professor von Post, är hans befattning närmast jemförlig med en lektorsbefattning. Han har uppburit en aflöning af 4,000, hvarjemte han åtnjutit fri bostad och vedbrand. Man kan således anse, att han i lön åtnjutit minst 4,500 kronor. Han skulle således, efter vanlig lektorspension, ega att uppbära 3,600 kronor i pension, derest han varit i tjänstgöring full tid. Nu har för honom icke ifrågasatts mer än 3,200 kronor, d. v. s. det har gjorts ett afdrag af ungefär 400 kronor, och således torde man få anse att tillbörlig hänsyn tagits till att han icke tjänstgjort den fulla tiden.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, att beträffande nu förevarande moment endast yrkats, att kammaren, med afslag å hvad utskottet hemställt, så vidt det skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla Kongl. Maj:ts berörda framställning utan förändring.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. b.

Herr Almén: Jag anhåller att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition och såsom skäl därför åberopa den ifrågavarande tjänstemannens höga ålder af 68 år, hans långvariga tjänstgöring i statens tjänst med erkänd skicklighet, ospard möda och icke blott oegennyttia, utan verkliga uppoffringar, dels direkta, så länge han dertill egde tillgångar, dels indirekta, derutinnan att kan ofta betjnat allmänheten utan att därför begära någon ersättning, försmående den godtgörelse, som alltid står en kunnig kemist till buds, derest han har tid och tillfälle att betjena allmänheten.

Såsom skäl för nedsättningen i pensionen har anförts, att desse personer icke sjelfva bidragit till pensioneringen. Ja, mine herrar, det är icke deras fel! Det har icke stått dem öppet att gå in i allmänna pensionsinrättningen. Dertill kommer, såsom en föregående talare erinrat, att pensionen visserligen utgör 80 procent af lönen, men ingalunda af deras *löneförmåner*, ty deruti ingår fri bostad m. m. Kommer härtill, att dessa tjänstemäns pensionering underlättar, ja möjliggör den nya organisationen af institutet. I sådana fall brukar man icke hålla så strängt på de vanliga pensionsvikoren, utan eftergifver något i ena eller andra afseendet. Huru gör man här? Jo, i stället för att eftergifva något, tager man bort en del af pensionen och sätter den således lägre. Detta är ovanligt och, såsom mig synes, ej heller billigt.

Då Kongl. Maj:ts förslag synes mig rättvist, billigt och så vidt jag känner enligt med gammal praxis, yrkar jag afslag på utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning anförde herr talmannen, att i afseende på det nu föredragna momentet endast blifvit yrkadt, att kammaren, med afslag å hvad utskottet hemställt, så vidt det skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla Kongl. Maj:ts berörda framställning utan förändring.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af nyssberörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

*Pension
åt före-
ståndaren för
Ultruna landt-
bruksinstitut
F. G. Nor-
ström.
(Forts.)*

*Pension åt
läraren vid
Ultruna landt-
bruksinstitut
H. A. von
Post.*

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 5 och 6 innevarande maj bordlagda memorial n:o 11, i fråga om ett årligt lönetillägg för pappersmästaren vid Tumba bruk P. G. Öberg, biföll kammaren utskottets i detta memorial gjorda hemställan.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bankoutskottets den 5 och 6 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 12, i fråga om ändringar i gällande reglemente och aflöningsstat för riksbanken.

1 punkten.

Lades till handlingarna.

2—12 punkterna.

Hvad utskottet hemställt och föreslagit bifölls.

Föredrogs å nyo Riksdagens andra särskilda utskotts den 4 och 5 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner med förslag till lag om sjukkassor samt angående anvisande af medel till sjukkasseväsendets befrämjande.

På gjord proposition beslöts:

att förevarande utlåtande skulle punktvis företagas till afgörande;

att, hvad anginge 1 punkten, deri intagna lagförslag skulle paragrafvis föredragas och, efter det förslagens särskilda §§ blifvit genomgångna, detsammans slutmening och rubrik samt sist utskottets i punkten gjorda hemställan förekomma till behandling; äfvensom att 2 punkten skulle momentvis föredragas.

*Lagförslag
om sjuk-
kassor.
(Forts.)*

1 punkten.

Den af utskottet föreslagna lag.

1 §.

Herr Sjöörona: Grundtanken i de två Kongl. Maj:ts framställningar, som behandlas i nu föreliggande betänkande, är, att man bör genom lag bestämma en sjukkassas rättsliga ställning, reglera rättsförhållandet mellan en sådan kassas delegare och för öfrigt ordna så, att sjukassorna blifva grundlagda på ett, så vidt möjligt, betryggande sätt, och vidare att man bör genom ett lämpligt afvägdt förvaltningsbidrag söka understödja och ytterligare utveckla sjukkasseväsendet, som är af oerhördt stor vikt och betydelse för att de mindre bemedlade, de vanliga delegarne i en sådan

Lagförslag
om sjuk-
kassor.
(Forts.)

kassa, må kunna på frivillig väg bereda sig sjelfhjelp. Jag instämmer till alla delar i denna grundtanke och har derfor med glädje helsat Kongl. Maj:ts framställningar. Men denna min glädje har blifvit betydligt förminskad, då jag tagit kännedom om detaljerna i dessa förslag, d. v. s. det sätt, hvarpå grundtanken blifvit genomförd. Jag kan i afseende härå icke iakttaga tystnad, enär jag derigenom skulle, i strid mot uttalanden, af mig gjorda i underdåniga betänkanden, som jag afgifvit eller varit med om att afgifva, synas gilla, hvad jag omöjligen kan till alla delar godkänna.

Jag ber att i fråga härom få påräkna kammarens uppmärksamhet för en kort stund. Jag gör det ingalunda för att få tillfälle att här stå och tala om förslag, i hvars utarbetande jag deltagit, utan derfor, att hvad jag här kommer att yttra utgör en nödvändig förutsättning för det uttalande och det yrkande, som jag önskar göra, när den andra punkten förekommer till behandling.

En sjuk-kassa är ju, trots detta mindre egentliga namn, som den bär — hvad också nu föredragna paragraf tydligen utvisar — en förening för ekonomisk verksamhet, och denna ekonomiska verksamhet är *försäkring mot förlust genom sjukdom*. Är dessutom med sjuk-kassan förenad skyldighet att utgifva begrafningshjelp, så är sjuk-kassan en verklig lif-försäkringsanstalt, ty det kapital, som vid dödsfall utbetalas i begrafningshjelp, är ju ingenting annat än ett kapital, som försäkringstagaren beredt sina arfvingar genom försäkring. En sanning är ju, att dessa sjuk-hjelpsbelopp och dessa begrafningshjelpsbelopp i allmänhet äro mycket små, men för mindre bemedlade personer, hvarom det här är fråga, äro dessa belopp relativt mycket stora och viktiga; och det är en bjudande pligt för staten att, så vidt möjligt är, ordna så, att dessa delegare i sjuk-kassor icke gå miste om, hvad de genom tungt förvärfvade besparingar försökt att bereda sig. Samma pligt har, enligt min uppfattning, staten äfven i afseende på försäkringstagare i andra, större och mera omfattande försäkringsanstalter, enär af lätt insedda skäl omöjligt är för hvarje enskild medborgare, som anlitat en försäkringsanstalt, att hafva tid och förmåga att i alla delar följa en sådan försäkringsanstalts verksamhet, öfvervaka dess grundläggande, med ett ord bevaka sina deraf beroende ytterst viktiga intressen. Det var i känslan af detta, som Riksdagen år 1876 hos Kongl. Maj:t anhöll om anordnande af kontroll öfver de inländska ränte- och kapitalförsäkringsanstalterna, och det var i känslan af detta, som den år 1875 i Stockholm bildade försäkringsföreningen år 1879 till Kongl. Maj:t ingick med underdånig anhållan, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huru vida icke en lag eller förordning angående försäkringsväsendets ordnande borde utfärdas. Vid den underdåniga petitionen bifogade försäkringsföreningen ett af mig och fyra fackmän utarbetadt utkast till förordning angående försäkringsväsendet jemte ett annat utkast till förordning angående utländska försäkringsanstalters verksamhet inom riket.

I detta förstnämnda utkast meddelas åtskilliga bestämmelser, syftande dertill, att en försäkringsanstalt må blifva på ett betryg-

Lagförslag
om sjuk-
kassor.
(Forts.)

gande sätt grundad, och derjemte den mycket vigtiga bestämmelsen, att reglementet för hvarje försäkringsanstalt skall pröfvas af statsmyndighet. Jag skall nu icke upptaga tiden med att här gå in uti någon redogörelse för de olika system som kunna följas vid en sådan lagstiftning. De äro publicitets-systemet, normativ-systemet och auktoriserings-systemet, enligt hvilket sistnämnda myndighet skall pröfva och fastställa stadgar för försäkringsanstalt. Öfver försäkringsföreningens framställning inforradessamtligalänstyrelsers och öfverståthållareembetets utlåtande. Sedan deras yttranden inkommit, öfverlemnades förslaget och dessa yttranden jemte 1876 års riksdagsskrifvelse till mig med nådigt uppdrag, att utarbeta förslag till författningar i ämnet. Sedan jag år 1883 aflemnat ett sådant förslag, i väsentliga delar fullständigare än försäkringsföreningens utkast, men dock hvilande på samma hufvudgrunder som detta, utställes det sålunda afgifna betänkanDET å nyo till länsstyrelsernas yttrande, med befallning till dem att låta försäkringsanstalterna i riket komma i tillfälle att yttra sig deröfver. En mängd yttranden inkommo såväl från försäkringsanstalterna, som länsstyrelserna och öfverståthållareembetet, men, med ett enda undantag, har ingen enda af länsstyrelserna yttrat sig emot den grundsatsen, att försäkringsanstaltens reglemente skall pröfvas och fastställas af statsmyndighet. Endast en länsstyrelse yttrade i sitt första utlåtande, att man måhända borde lemna medborgarne frihet att sjelfve styra om sådana saker, som här vore i fråga, men att med hänsyn till svenska folkets vana, att i åtskilliga sådana angelägenheter vända sig till myndigheterna för att få sina reglementen och stadgar pröfvade, så ansåg äfven denna länsstyrelse, att tiden måhända ännu icke var inne att vika ifrån denna grundsats. Förhållandet var också 1883 sådant, att ehuru det icke fans någon föreskrift om skyldighet för dem, som ville bilda en försäkringsanstalt, att söka fastställelse på dess reglemente, med undantag för aktiebolag, som på grund af aktiebolagslagen vore skyldiga att begära fastställelse på sina bolagsordningar, det knappt fans någon mera betydande försäkringsanstalt, som icke frivilligt hade begärt Kongl. Maj:ts eller vederbörande länsstyrelsers fastställelse på sitt reglemente, hvilket väl synes antyda, att man hade känslan af ett behof att få en sådan trygghet.

I det af mig afgifna förslaget gjorde jag hemställan om, att i civildepartementet skulle anställas en sakkunnig man, som kunde biträda chefen för civildepartementet vid granskningen af frågor rörande försäkringsväsendet, och då frågan om beviljande af anslag till detta ändamål år 1886 förekom inför konungen, yttrade dåvarande chefen för civildepartementet, att det öfver det af mig »afgifna betänkanDET, med dertill hörande författningsförslag, som finnes i tryck tillgängligt, hafva sedermera Eders Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvande och de flesta mera betydande försäkringsinrättningar sig yttrat; och torde dessa i allmänhet få anses hafva dervid instämt i de åsichter, som ligga till grund för författningsförslagen». Vid redogörelsen för hufvudgrunderna i detta förslag, yttrar departementschefen vidare: »för försäkringsanstalts

inrättande erfordras tillstånd, som i de flesta fall måste sökas hos Kongl. Maj:t, men i afseende å vissa på ömsesidighet grundade anstalter af mindre omfång kan af Kongl. Maj:ts befallningshafvande meddelas». Sedan chefen för civildepartementet vidare anført, såsom mig synes, mycket goda skäl hvarför en lag i detta afseende borde stiftas, yttrar han bland annat följande: försäkringsrörelse och särskildt den gren deraf, som afser lifförsäkring, är af den beskaffenhet att, äfven om den största möjliga publicitet eger rum, allmänheten ändock icke kan bilda sig någon på egen sakkunskap grundad öfvertygelse, huru vida rörelsen öfverensstämmer med de regler, som med hänsyn till en jemn och sund utveckling af en sådan verksamhet bör vara för densamma bestämmande; och då så är förhållandet, torde det vara en skyldighet för staten att tillse, såväl att anstaltens grundläggning sker efter allmängiltiga regler, som ock att anstalten under sitt fortfarande bestånd icke afviker från deras tillämpning». Efter att hafva ur mitt betänkande lemnat uppgifter till stöd för detta uttalande, anför departementschefen slutligen: »Att i öfrigt ingå i närmare utveckling af förslagets detaljer, torde nu icke erfordras, då det blifver anledning att till frågan derom framdeles återkomma, i händelse Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen godkänna hvad jag ämnar föreslå för anordnande af den kontroll, som med nyssnämnda undantag synes böra inrättas. För min del anser jag mig böra i hufvudsakliga delar biträda de åsikter, som i förslagen uttalats». Riksdagen beviljade sedan det begärda anslaget utan att nämna ett enda ord till anmärkning emot de förslag, som i statsrådsprotokollet omtalas.

Jag vågar nu förmena, att man väl knappast kan bereda sig ett kraftigare stöd för sina uttalade åsikter, än hvad på detta sätt åstadkommits. Då emellertid förslaget å nyo föredrogs, utfärdades en förordning om utländska försäkringsanstalter i landet, i närmaste öfverensstämmelse med det af mig afgifna förslaget, hvilket ju för mig var en stor tillfredsställelse. Men i fråga om de inländska försäkringsanstalterna utbrötos några vissa bestämmelser, nemligen angående skyldigheten att inlemna statistiska uppgifter för åstadkommande af kontroll öfver dem, men pröfningen af förslaget i öfrigt uppsköts. Det säges i den kungörelse i ämnet, som utfärdades den 22 oktober 1886, att, sedan Kongl. Maj:t tillsatt en komité för afgifvande af betänkande och förslag till lag angående bolag och föreningar för ekonomisk verksamhet, finge med en fullständig lagstiftning om försäkringsväsendet tills vidare anstå.

Den omtalade komitén, hvars arbeten, till följd af både döds- och sjukdomsfall och flera ombyten på personer, blefvo något fördröjda, har emellertid sistlidne höst afgifvit sitt betänkande och förslag, och bland dessa förslag förekommer ett till lag angående förening för ekonomisk verksamhet.

Jag skall nu be att få yttra något litet angående det föreliggande förslagets öfverensstämmelser med de två förslag, som på Kongl. Maj:ts befallning blifvit afgifna. Jag skall dervid icke inlåta mig på den ganska krångliga frågan om registrering. Det skulle blifva för långt och sätta herrarne in uti densamma.

Lagförslag
om sjuk-
kassor.
(Forts.)

En lag om förening för ekonomisk verksamhet måste ju, af lätt insedda skäl, innefatta vissa bestämmelser, som juristen kallar tvingande omständigheter, d. v. s. sådana, från hvilka man icke under några vilkor får avvika, för att derigenom förekomma, att delegarne af oförstånd föra in uti stadgarne sådana bestämmelser, hvarigenom enskild rätt kan kränkas. I det afseendet innehåller komiterades förslag ganska många bestämmelser. Det innehåller icke mindre än 59 paragrafer, och om jag derifrån afräknar de paragrafer som handla om registreringen och om oregistrerade föreningar, så innehåller förslaget i öfrigt 46 paragrafer. Det nu föreliggande förslaget har icke behöft omfatta flere än 16. Det innehåller icke heller några s. k. tvingande bestämmelser, utan allt överlemnas åt stadgarne, som likvisst icke skola prövas och fastställas. Det är endast registreringsmyndigheterna, som hafva att tillse, att icke någonting strider emot »denna eller någon annan lag». Der förekomma således icke några tvingande bestämmelser om att delegarne skola årligen eller annars periodvis sammankomma till allmänt sammanträde på annat sätt, än att det i en § i förbigående står, att revisorer skola utses på allmänt sammanträde. En hvar måste inse, hvilken stor vikt det ligger derpå, att delegarne i en sådan förening hålla sammanträden för att sjelfva få öfvervaka och kontrollera anstaltens förvaltning, och icke låta den år efter år skötas efter styrelsens behag. Icke heller förkommer det någon som helst bestämmelse om rösträtten vid en sådan sammankomst, hvilket naturligtvis är nödvändigt för den händelse, att stadgarne icke derom innehålla några bestämmelser. Senare tidens erfarenhet har på ett slående sätt visat nödvändigheten af att de revisorer, som skola granska bolags eller föreningars räkenskaper och förvaltning, hafva fullt klart medvetande af, att de också dervid hafva ett ansvar. Komiténs förslag innehåller också en bestämmelse i detta ämne, i det att revisorerne skola hafva ansvars- och ersättningskyldighet, derest de, emot bättre vetande, meddela origtiga uppgifter eller vid fullgörandet af sitt granskninguppdrag visa grof vårdslöshet eller försumlighet. Något sådant förekommer icke i det nu föreliggande lagförslaget. En synnerlig vikt ligger, vid sådana föreningar och bolag, i noggranna bestämmelser om tecknande af firma och hvad påföljd detta har i de inre och yttre rättsförhållandena. Någon sådan bestämmelse förekommer icke heller i detta förslag. Icke heller förekommer någon antydning om, huru förfaras skall vid bolags upplösning och liqvidation, annat än, att om bolag upplöses får årsstämmning sökas å borgenärerna. I en sådan förening är det väl mycket vanligt, att delegarne icke åtaga sig någon personlig ansvarighet, men det kan ju hända, att, för att föreningen skall kunna utöfva sin verksamhet på ett framgångsrikt sätt, delegarne måste hafva en sådan ansvarighet. Jag återkommer till detta längre fram. I det föreliggande förslaget är också verkligen förutsatt, att i stadgarne skulle kunna inrymmas en bestämmelse om personlig ansvarighet, men den har utskottet ändrat så, att någon personlig ansvarighet för styrelsens ledamöter

och kassans delegare ej skall ifrågakomma »derest de sig ej dertill särskildt utfäst».

Jag får säga, att jag nästan är böjd för att antaga utskottets förslag därför, att det kongl. förslaget icke innehåller ett ord om huru det förhållas skall, då delegarne åtaga sig någon personlig ansvarighet. En sådan personlig ansvarighet bör naturligtvis icke vara hvad man kallar solidarisk och såsom för egen skuld, så att de, som hafva någon fordran, skola kunna direkt hos hvarje enskild delegare uttaga hela beloppet. Ansvarigheten bör vara solidarisk, men subsidiär, så att, när en brist uppstår, denna fördelas på alla delegarne, efter ett bestämdt, i lag stadgadt förfaringssätt. Härom förekommer, som sagdt, intet i det föreliggande förslaget. Det är ock i många andra afseenden som jag, för min del, anser det föreliggande förslaget ur allmän civilrättslig synpunkt ofullständigt, men jag skall icke nu uppehålla kammarens tid dermed.

Betraktar jag nu förslaget i afseende på hvad det innehåller för att en sjuk-kassa må blifva på ett betryggande sätt grundlagd, så finnes det icke mer än en enda bestämmelse, som kan syfta derpå, och det är den i den föredragna § förekommande föreskriften, att delegarnes antal skall vara minst 25. I bolagskomiténs förslag fordras icke flere än 7, för att bilda en förening för ekonomisk verksamhet. Det är naturligtvis riktigt att minsta antalet delegare bör vara större i en försäkringsförening, för att åstadkomma en ändamålsenlig riskfördelning, men jag anser detta antal 25 vara absolut för litet. Det är ju icke tänkbart, att någon ändamålsenlig riskfördelning skall kunna åstadkommas med ett så ringa antal medlemmar som 25. Arbetareförsäkringskomitéen har såsom minimum uppställt 50. Den principen har jag också följt, då man ett par gånger hos mig begärt fastställelse på sjuk-kassor, så att antalet delegare bestämts till minst 50. Icke heller förekommer här någonting angående det högsta belopp, som får tecknas eller försäkras på en risk. Jag skall bedja att få belysa detta med ett exempel.

Det är ju ganska vanligt, att delegarne i sådana sjuk-kassor åtaga sig att tillskjuta 25 öre i veckan. Vid bildandet af sådana föreningar visar erfarenheten, att delegarne ofta äro så sangviniska, att de hoppas och tro, att allt skall gå bra, inga abnorma förhållanden skola tillstöta och de skola icke behöfva betala ut synnerligen mycket. Man kan därför gerna tänka sig, att en sådan förening med endast 25 ledamöter, som betala en afgift af 25 öre i veckan, bestämmer att den, som blir sjuk, skall hafva 5 kronor om dagen under 60 dagar, i hvilket fall en enda delegares sjukdom kan medföra en utgift till belopp af 300 kronor. De inflytande afgifterna uppgå till 13 kronor för hvarje delegare, eller tillsammans 325 kronor. Läggas dertill statsbidraget på 25 kronor, fås en summa af 350 kronor. Af detta belopp åtgå redan 300 kronor för ett sjukdomsfall. Är anstalten dessutom förenad med en begravningshjälp till 25, 30 å 50 kronor och en enda medlem ligger sjuk 60 dagar och sedan dör, så är ju hela den årliga tillgången totalt

Lagförslag
om sjuk-
kassor.
(Forts.)

tagen i anspråk. Det finnes ingenting att betala med, om några flere blifva sjuka.

Det viktigaste i en sådan förening är naturligtvis, för så vidt en hvar skall få ut hvad han enligt bestämmelserna skall hafva, att medlemmarne åtaga sig att, i händelse af brist, tillskjuta hvad som fattas. Men, som jag redan nämnt, det finnes i det föreliggande lagförslaget icke någon bestämmelse härom.

På grund af hvad jag nu anført skulle man må hända tro, att jag skulle vilja yrka afslag på det föredragna lagförslaget, men det vill jag ingalunda göra. Jag är så ytterst angelägen om att någonting göres i denna riktning, att jag icke vill yrka afslag på förslaget. Jag kan icke heller finna, att förslaget, ehuru enligt min tanke behäftadt med många brister, kan göra någon skada, men det kan hafva den nyttan med sig, att man får förhållandena i någon mån bättre ordnade och att sjukkassorna blifva registrerade. Jag håller före, att man vid den andra punkten, der det blir fråga om förvaltningsbidragen, skall kunna på administrativ väg ordna så, att åtminstone de sjukkassor, hvilka söka förvaltningsbidrag, må kunna blifva ordnade på ett betryggande sätt, och det är i afseende derpå, som jag skall bedja att få yttra mig, då vi komma till den andra punkten.

För närvarande har jag intet yrkande att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes den nu föredragna paragrafen.

2 §.

Herr Annerstedt: Vid den förändring af 1 mom. i förevarande §, som utskottet föreslagit, med anledning deraf, att lagen skulle träda i kraft oberoende af inrättandet af en riksförsäkringsanstalt, har, i fråga om hvilken myndighet skulle användas såsom registreringsmyndighet, utskottet följt lagen om handelsregister, firma och prokura. Emellan den registreringsmyndighet, som i sistnämnda lag stadgas, och den registreringsmyndighet, som här ifrågasättes, är det dock den skilnad, att registreringsmyndigheten, hvilken upptager anmälan till handelsregistret, endast har att pröfva huru vida anmälan öfverensstämmer med föreskrifterna i den lag, i hvilken dylik anmälnings skyldighet stadgas. Här är deremot ett annat förhållande, då, enligt § 3, af registreringsmyndigheten skall pröfvas icke blott huru vida anmälan uppfyller föreskrifterna i förenämnda lag, utan äfven huruvida densamma icke står i strid med annan lag eller författning. En sådan pröfning synes uppenbarligen icke kunna anförtros åt någon annan myndighet än en juridisk. Nu är förhållandet, att i sådana städer, der magistrat icke finnes, stadsstyrelsen kan utgöras af personer, som icke äro jurister. Så t. ex. innehåller 1844 års reglemente för Haparanda bestämmelsen att, stadsstyrelsen der skall utgöras af en ordförande, vald bland stadens borgerskap och 8 ledamöter. Genom en kongl. skrifvelse den 20 februari 1856 har till detta reglemente visserligen

blifvit gjordt det tillägget, att stadens invånare väl kunna till ordförande i municipalstyrelsen föreslå jemväl en derstädes boende tjänsteman, men det förefaller mig tydligt, att man åt en myndighet, sammansatt på sådant sätt, icke lämpligen kan öfverlemna pröfningen huru vida sjukkassans stadgar stå i strid med lag och författning i allmänhet.

Dertill kommer, att registreringsmyndigheten enligt 13 § eger besluta att, under vissa förutsättningar, kassans egenskap af registrerad skall upphöra, och en dylik beslutanderätt synes följdrigtigt icke kunna anförtros åt annan än juridisk myndighet.

På dessa skäl får jag värdsamt hemställa, att 1 mom. 2 § i utskottets betänkande måtte omredigeras efter de grunder, som i 1 § i nya utskökningslagen blifvit följda. Tillämpar man dessa, skulle 1 mom. i 2 § erhålla följande lydelse: »*Ansökan om registrering göres af sjukkassans styrelse, å landet, hvar till i denna lag jemväl hänföres städer, som lyda under landsrätt, hos Konungens befallningshafvande, i Stockholm hos öfverståthållareembetet och i rikets öfriga städer hos magistraten*», och vågar jag hemställa om bifall till en sådan lydelse af 1 mom. i 2 §.

Herr Forssell: Jag anhåller blott att för kammaren få nämna, att från utskottets sida är det ingenting att invända emot den förändring af §, som föreslagits af herr Annerstedt.

Herr statsrådet Groll: Med anledning af hvad justitierådet Annerstedt anförde anhåller jag att få nämna, det jag till alla delar instämmer i hvad han yttrade. Jag anser, för min del, det vara ganska lämpligt att, då det icke kan komma i fråga att inrätta en riksförsäkringsanstalt särskildt för behandling af frågor rörande sjukkassor, vidtaga sådan anordning för sjukkassornas registrering, som utskottet ifrågasatt, dock med den ändring, som blifvit af herr Annerstedt föreslagen.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, att beträffande nu förevarande paragraf endast yrkats, af herr *Annerstedt*, att densamma skulle godkännas med den ändring, att första stycket erhöles följande lydelse: *Ansökan om registrering göres af sjukkassans styrelse å landet, hvar till i denna lag jemväl hänföres stad lydande under landsrätt, hos konungens befallningshafvande, i Stockholm hos öfverståthållareembetet samt i rikets öfriga städer hos magistraten.*

Härefter gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen oförändrad samt vidare på bifall till herr *Annerstedts* yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

3—7 §§.

Godkändes.

*Lagförslag
om sjuk-
kassor.
(Forts.)*

Lagförslag
om sjuk-
kassor.
(Forts.)

8 §.

Herr Annerstedt: För att bringa lydelsen af den nu föredragna § i öfverensstämmelse med 3 §, torde det vara nödvändigt att göra en mindre ändring i redaktionen af densamma. Jag tillåter mig därför hemställa, att sista punkten i första stycket af § 8 måtte erhålla följande lydelse: »*beslutad ändring eger icke giltighet med mindre registreringsmyndigheten förklarar den icke stå i strid med denna lag eller annan lag och författning*».

Efter härmed slutad öfverläggning anförde herr vice talmannen, att i afseende på den nu föredragna paragrafen endast blifvit yrkadt, af herr *Annerstedt*, att densamma skulle godkännas med den ändring, att andra punkten i första stycket erhöles följande lydelse: Beslutad ändring eger icke giltighet med mindre registreringsmyndigheten förklarar den icke stå i strid med denna lag eller annan lag eller författning.

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen i oförändradt skick samt vidare på bifall till herr *Annerstedts* yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

9—14 §§.

Godkändes.

15 §.

Herr *Annerstedt*: En nödvändig konsekvens af det vid 2 § redan fattade beslutet är, att i 15 § orden »*eller stadsstyrelse*» böra borttagas, och hemställer jag vördsamt, att kammaren måtte besluta att dessa ord måtte ur § utgå.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr vice talmannen yttrade, att derunder endast yrkats, af herr *Annerstedt*, att ifrågavarande paragraf skulle godkännas med den ändring, att orden »*eller stadsstyrelse*» uteslötes.

Härefter gjordes propositioner, först på godkännande af förevarande paragraf utan förändring samt vidare på bifall till herr *Annerstedts* yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

16 §, slutmeningen och rubriken.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslagets särskilda delar.

2 punkten.

Första stycket.

Mom. 1 och 2.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Mom. 3.

Herr Sjöcrona: Af hvad jag förut anfört torde hafva framgått, att åtminstone jag, för min del, anser det vara en statens pligt att tillse, att en sådan försäkringsförening, som här är i fråga, är på ändamålsenligt sätt grundad, och att åtminstone icke dess stadgar i sig innebära frön till en snar upplösning af hela föreningen. Åtminstone bör väl icke staten med förvaltningsbidrag understödja en sådan förening, som icke hvilar på en hållbar grund. Af det nu föredragna momentet framgår, att det i fråga om förvaltningsbidragets utbetalande kan så tillgå, att för dettas erhållande ingenting annat skulle erfordras, än att föreningens styrelse ingår vare sig till vederbörande stadsdepartement, om frågan der skall behandlas, eller till vederbörande länsstyrelse och der visar, att föreningen blifvit inregistrerad, och styrker huru många ledamöter finnas i föreningen, och sedan skulle utan vidare förvaltningsbidraget utbetalas. Åtminstone fins ingenting antydtt derom, att meningen skulle vara annorlunda. Jag vill då i detta afseende uttala den önskan att, derest icke Kongl. Maj:t sjelf ämnar pröfva ansökningarna om erhållande af statsbidrag, i hvilket fall Kongl. Maj:t naturligtvis ser till, huru vida föreningarna äro så grundade, att de äro förtjenta af att få ett sådant bidrag, utan detta skall utbetalas genom vederbörande länsstyrelse, sådana föreskrifter måtte meddelas, att länsstyrelserna kunna vägra utbetalande af förvaltningsbidrag till en anstalt, som icke hvilar på en hållbar grund. Jag skall emellertid icke framställa något bestämdt yrkande i vidsträcktare mån, än att jag ber att få yrka bifall till herr Forssells reservation. Men i afseende på denna vill jag fästa uppmärksamhet derpå, att den börjar med dessa ord: »dock att, för den händelse konungens befallningshafvande finner — om så erfordras efter försäkringsinspektörens hörande» — etc. Detta förutsätter således, att konungens befallningshafvande skola utanordna förvaltningsbidragen. Om detta icke är meningen, går det naturligtvis icke an att låta dessa ord kvarstå. Jag hemställer därför om bifall till herr Forssells reservation på det sätt, att vid tredje momentet efter orden »300 kronor» fogas allt hvad han yrkat, med uteslutande af början, eller sålunda följande mening: »dock att, för den händelse kassans i stadgarne bestämda förpligtelser till sjuk- och begravningshjälp uppenbarligen icke stå i rimligt förhållande till de tillgångar, som kassan eger i stadgade bidrag af medlemmarne eller af samlade fonder och öfriga säkra inkomster, och

Anslag till
sjukkas-
väsendets be-
främjande.
(Forts.)

*Anslag till
sjukkasse-
väsendets be-
främjande.
(Forts.)*

derest rättelse i sålunda anmärkt förhållande icke sker, statsunderstödet kan kassan förvägras.

Herr Forssell: Inom utskottet har mycken diskussion förts öfver denna punkt. Som bekant hade Kongl. Maj:t förutsatt, att en dylik pröfning af de försäkringstekniska grunderna skulle kunna ega rum i riksförsäkringsanstalten. Stödd på detta uttalande har jag inom utskottet lifligt förfäktat den mening, att en granskning af sjukkassans försäkringstekniska beskaffenhet skulle göras såsom vilkor för anslagets utbetalande, emedan jag ansett, att en dylik granskning skulle vara till kassans egen förmån. Man har emellertid gjort så starka invändningar mot en sådan granskning, att jag trott mig böra inskränka mig till att i utskottet yrka, att åtminstone myndigheterna skulle hafva rätt att, derest några synnerligen framträdande oegentligheter skulle märkas i afseende på reglementet, då förvägra bidragets utbetalande. Jag får emellertid fästa uppmärksamheten derpå, att denna bestämmelse hör till dem, hvilka ju kunna i mån af vunnit erfarenhet sedermera i lagen införas, och såsom ett vilkor tillsättas, och att det därför icke är någon oundgänglig nödvändighet att nu intaga bestämmelsen. Med hänsyn dertill, att det torde vara önskvärdt att åstadkomma enighet mellan kamrarna och få denna fråga bragt till ett lyckligt slut, har jag för min del icke tänkt framställa något yrkande på bifall till min reservation, som ändock är afsedd att försvara min mening i handlingarna. Jag vill endast hafva uttalat min mening till den kraft och verkan det möjligen i en framtid kan hafva, då jag förmodar, att detta understödsväsen skall få någon utveckling. Jag har därför för närvarande icke något yrkande att framställa och kan icke heller instämma med den siste ärade talaren.

Herr statsrådet Groll: Då i Kongl. Maj:ts proposition såsom vilkor, för att statsunderstöd till sjukkassa skulle kunna beviljas med visst högre belopp, förutsattes att kassan skulle vara byggd på försäkringstekniska grunder, kunde detta ske, emedan pröfningen af dessa grunder skulle vara lagd i riksförsäkringsanstaltens hand. Det var den, som skulle undersöka, huru vida kassan verkligen hade betryggande försäkringstekniska grunder och, i fall så vore förhållandet, medgifva det högre statsunderstödet. Men sedan hela frågan om sjukkassor blifvit öfverförd till konungens befallningshafvande eller magistrat, skulle det för dessa myndigheter blifva ganska betungande, om en bestämmelse meddelades, att sjukkassa icke kunde få understöd, i fall dess förpligtelser uppenbarligen icke stode i rimligt förhållande till dess tillgångar. Följden skulle blifva den, att, när en kassa begärde understöd, konungens befallningshafvande eller magistrat noga måste pröfva, huru härmed sig förhölle, och denna pröfning blefve säkerligen i många fall för myndigheterna ganska svår af brist på nödig sakkunskap i sådana frågor. Det är nemligen svårt att säga, hvad som är uppenbart eller icke uppenbart. Att å andra sidan för denna pröfning anlita försäkringsinspektör skulle vara förenadt med ganska stora om-

gångar, hvarförutom jag föreställer mig, att det för honom skulle vara nästan omöjligt med afseende å hans öfriga göromål att få tid till att verkställa dylika undersökningar. Sjuk-kassornas antal uppgår för närvarande till omkring 1,000, och det är att förmoda, att de skola bli ännu flera, då det just är meningen att genom denna lags tillkomst och genom det understöd, som här är i fråga, söka uppmuntra till ytterligare bildande af sjuk-kassor. Om man nu vill nå detta mål och sålunda uppmuntra till sjuk-kassors bildande, tror jag, att man måste ordna saken så litet omständlig som möjligt. Hela denna pröfning har i sjelfva verket icke så stor betydelse som det vid första påseendet kan tyckas. Ty om det också skulle inträffa, att en eller annan kassa verkligen icke kunde uppfylla sina förbindelser och det oaktadt kommit i åtnjutande af understöd, så torde skadan deraf för staten mycket väl uppvägas af fördelen att slippa ifrån en sådan minutiös granskning. De understöd, som här äro i fråga, komma till en början och antagligen under flera år att afse endast ett år i sänder. Skulle några afsevärda olägenheter yppa sig i följd deraf, att man icke infört den minutiösa granskning af kassans förmåga att uppfylla sina förbindelser, som i en reservation ifrågasatts, så behöfver det sålunda icke blifva förenadt med någon afsevärd tidsutdrägt att få särskilda bestämmelser härom stadgade, och den skada, som under tiden uppkomme, torde icke kunna blifva af någon afsevärd betydelse.

Anslag till sjuk-kasse-väsendets befrämjande.
(Forts.)

I detta anförande instämde herr *Reuterswärd*.

Herr Ekenman: När man ser, hvilka ofantliga svårigheter möta hvarje försök att lösa någon del af de stora, så synnerligen viktiga frågor, som vi med ett gemensamt namn kalla arbetare-frågan, så tror jag, att man bör vara mycket försigtig i fråga om att antaga det ändringsförslag, som en talare från denna plats förut gjorde. Jag, för min del, kan nemligen icke finna annat, än att ett bifall till hvad han der föreslog möjligen skulle kunna medföra ett hinder för ifrågavarande lags antagande. Då den ärade reservanten sjelf från denna plats förklarade, att denna granskning, som han i sin reservation förutsatte, enligt utskottets uppfattning vore nästan omöjlig att utföra, så synes det mig också icke vara skäl att hålla på något, som icke har bättre grund.

För öfrigt är ju risken af ett bifall till förslaget, sådant det här föreligger — det är endast en kostnadsfråga — af så ringa proportioner, att man icke bör tveka i valet att antingen bifalla hvad här är föreslaget eller stå en osäker risk för denna obetydliga sak.

På grund häraf får jag yrka bifall till utskottets förslag i den föredragna punkten.

Herr Fränkel: Om man följer gången af hela behandlingen af sjuk-kassefrågan, skall man finna, att alla instämman i den åsigtten, att, om man verkligen ville gagna sjuk-kasseväsendet, man bör, såsom hittills skett, låta arbetarne sjelfva frivilligt sköta om den

*Anslag till
sjukkasse-
väsendets be-
främjande.*
(Forts.)

saken. Derför har man med det nu föreliggande lagförslaget endast velat gifva stadga och stöd åt nuvarande kassor och på samma gång uppmuntra till bildandet af nya. Vid sådant förhållande har man derför endast uppställt en stomme till de reglementen, som man önskat att de respektive kassorna skola åt sig antaga. I afseende härpå torde man derför göra klokast, om man icke på något sätt söker inblanda sig i de vilkor och ekonomiska bestämmelser, som sjukkassans egna ledamöter vilja hafva för sig uppställda, och då synes det mig också vara klokast att för närvarande bifalla utskottets förslag, sådant det här föreligger. Ty hvarje inblandning i de bestämmelser, som kassans ledamöter sjelfva önskat hafva, kan lätt föranleda kassans fall.

Man har ju dessutom i 10 § föreskrifvit en så beskaffad granskning af kassans ekonomiska ställning, i det man begärt insändande af revisionsberättelser och af revisorerne upprättad statistik. I frågans nuvarande läge tror jag, att man bäst gagnar saken genom att bifalla utskottets förslag, hvarå jag anhåller om proposition.

Herr Sjöcrona: Syftemålet med det af mig framställda yrkandet är naturligtvis intet annat, än att »gagna saken», att få den så väl ordnad som möjligt. Jag kan dock icke undertrycka den uppfattningen att, om en illa grundlagd anstalt får statsbidrag, detta är egnadt att för densamma väcka ett förtroende, som den icke förtjenar, och att man derigenom kan locka personer att såsom delegare gå in i en sådan anstalt.

Skulle emellertid, af skäl, som jag icke känner, hela saken hänga på detta, och komme att falla, om Första Kammaren bifaller herr Forssells reservation, så vill jag för ingen del ställa så till, att denna sak, åt hvilken jag lifligt önskar framgång, skall falla, utan får jag på dessa skäl återtaga mitt yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i afseende på nu föredragna moment hemställt.

Sista stycket.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 5 och 6 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 12, i anledning af herr O. M. Björnstjernas motion om förebyggande af samvetstvång från vigselförrättares eller själasörjares sida med hänsyn till den lära, hvari barn, födda uti äktenskap mellan olika trosbekännare, skola uppfostras, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt;

och skulle, jemlikt 3 mom. i 63 § riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 6 och 7 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 13, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af för visst fall lemnadt tillstånd till utbyte af kronans nummerhästar emot remonter, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 6 och 7 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 14, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående utfärdande af föreskrifter i afseende å befordran till underlöjtnant.

Angående rekryteringen af arméns officerscorps.

Herr Björnstjerna: Utskottets här föreliggande förslag är visserligen mycket välvilligt, då det afser att utbilda en reservofficerscorps, men detta förefaller mig vara något helt annat, än hvad motionären åsyftar, nemligen ett bättre urval af goda officersämnen, än som hittills skulle hafva skett. Jag kan icke dela motionärens åsigt i denna fråga ty enligt mitt förmenande kan Sverige vara stolt öfver sin officerscorps, och få länder lära kunna framte en så utmärkt officerscorps som den vi hafva.

Utskottets syfte att bilda en corps af reservofficerare är visserligen mycket afsevärdt, men jag föreställer mig, att frågan är för tidigt väckt. Utskottet åberopar, att generalskomitén kommit till ett liknande förslag. Men det var under förutsättning af allmän värnpligt och allmän tjenstgöring under ett års tid, då man ju har godt tillfälle att se, hvilka bäst kunna lämpa sig till reservofficerare. Men innan detta skett, innan man bestämt några förmåner för en sådan corps af reservofficerare, tror jag icke det vara skäl att föreslå Kongl. Maj:t att låta antaga ett obegränsadt antal volontärer, hvilka, sedan de genomgått rekrytskolan vid regementet och ett år tjenstgjort vid volontärskolan, skulle utgallras. Det förefaller mig mycket hårdt att på så sätt locka en hop unga karlar in på en sådan bana, och största delen af dem skulle nödgas tjenstgöra under 1½ års tid för att sedan bortvisas utan någon utsigt till befordran.

Jag yrkar afslag.

Herr Berg, Lars: Det är visserligen mycket svårt att uppträda emot en sådan fackman som den siste talaren, men då jag varit ordförande i det utskott, som behandlat denna fråga, åligger det mig att söka bemöta hvad han yttrat.

Detta förslag innebär ingalunda något klander mot det sätt, hvarpå officerscorpsen blifvit rekryterad, utan utgör endast början till ett bättre i detta afseende och i synnerhet till skapande af en reservbefälsinstitution. Det är visserligen sant, att några bestämmelser i detta ämne ännu icke finnas för armén. Men en sådan anordning gäller dock i tillämpliga delar redan för flottan, och då kan jag icke se, hvarför man icke skulle kunna införa den äfven

Angående
rekruteringen
af arméns
officerscorps.
(Forts.)

i armén. Utskottet har rådgjort med åtskilliga af rikets mest framstående officerare, och de hafva förklarar sig synnerligen belåtna och tacksamma, om ett uttalande i denna riktning skulle från Riksdagen framkomma.

På grund häraf och då det från statens sida icke skall medföra några särskilda kostnader samt aspiranterna eller volontärerna ingalunda tvingas in på denna bana, utan de ega fritt val att underkasta sig en sådan gallring, som här i fråga, och således obehindradt kunna taga sina intressen i akt, anser jag mig böra yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr vice talmannen i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 6 och 7 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 15, i anledning af återremiss till utskottet af dess utlåtande n:o 1, i anledning af herr P. M. Söderbergs motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning angående möjligheten att bereda tillfälle för mindre bemedlade att bilda egna jordbruk, biföll kammararen hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt;

och skulle, jemlikt 3 mom. i 63 § riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

Justerades sju protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 4.12 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 8 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades fem protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets memorial n:o 68, med förslag till voteringspropositioner i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om pensioner åt t. f. presidenten C. F. Wærn, kammarskrifvarne G. A. Lindberg och M. Lund samt föreståndaren för landtbruksinstitutet vid Ultuna F. G. Norström och föreståndaren för institutets agrikulturkemiska försöksanstalt m. m. H. A. von Post;

sammansatta stats- och lagutskottets memorial n:o 9, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om vissa punkter i utskottets utlåtande (n:o 4) angående särskilda rörande folkskolälärarepersonalens aflöningsförhållande väckta motioner;

lagutskottets memorial n:o 47, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande vissa delar af det i utskottets utlåtande n:o 31 afgifna förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet; samt

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 17, i anledning af väckt förslag om införande af zontariff vid statens jernvägar.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle på föredragningslistan till nästa sammanträde uppföras främst bland utskotts- betänkandena samt att konstitutionsutskottets utlåtande n:o 11 skulle på nämnda lista sättas näst efter bevillningsutskottets betänkande n:o 22.

Upplästes och godkändes ett uppsatt förslag till kammarens skrifvelse till Konungen med anmälan om ledigheter inom kammaren, hvilka skola innan nästa lagtima riksdag genom val fyllas.

Kammaren åtskildes kl. 7.10 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
